

شناسایی مدل مسئولیت هسته‌ای در سامانه حقوقی کانادا

ابومحمد عسگرخانی^۱، سید مصطفی مشکات^۲

۱- دانشیار روابط بین‌الملل دانشگاه تهران

۲- * گروه حقوق، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران (نویسنده مسئول)

MustafaMeshkat@yahoo.com

چکیده

کانادا در لوای یکی از کشورهای پیشرو در عرصه عملیاتی‌نمودن فناوری هسته‌ای حدود نیم‌قرن پیش به ترسیم رژیم حقوقی مسئولیت هسته‌ای مبادرت کرد؛ در این مسیر و با وجود آن‌که کانادا هیچ‌یک از کنوانسیون‌های بین‌المللی پاریس ۱۹۶۰ و وین ۱۹۶۳ را در زمینه مسئولیت هسته‌ای مورد پذیرش قرار نداده بود ولی برای اولین بار و در سال ۱۹۷۰ به وضع قانون مسئولیت هسته‌ای اهتمام نمود؛ این فرآیند در سال ۲۰۱۵ و با تصویب مقررّه دیگری در زمینه مسئولیت هسته‌ای که الغای قانون پیشین را در پی داشت وارد فاز نوینی شد؛ چرا که مسئولان تقنینی کانادا علاوه بر مرتفع‌نمودن نارسایی‌ها و کاستی‌های قانون پیشین به تناسب‌سازی مقررات ناظر بر مسئولیت هسته‌ای با مفاد کنوانسیون جبران خسارت تکمیلی ۱۹۹۷ که اخیراً آن را مورد تصویب قرار داده بودند، همت گماردند. با این مراتب، اگرچه مدل مسئولیت هسته‌ای کانادا تحت‌تأثیر آموزه‌های کنوانسیون موصوف قرار گرفته است لیکن راهبردهای سنجیده‌ای از جمله تناسب‌سازی درجه خطر تأسیسات هسته‌ای با میزان مسئولیت بهره‌بردار هسته‌ای، توسعه دامنه خسارات پرداخت‌شدنی و بقیه باعث شده است تا مقوله مسئولیت هسته‌ای در کانادا بلوغ بیشتری را نسبت به رژیم بین‌المللی مسئولیت هسته‌ای دربرداشته باشد. به همین روی، شناسایی ابعاد مختلف نظام مسئولیت هسته‌ای در کانادا مهم جلوه می‌نماید.

واژگان کلیدی: مسئولیت مدنی، مسئولیت هسته‌ای، حادثه هسته‌ای، مسئولیت مطلق و بهره‌بردار هسته‌ای.

۱- مقدمه

مسئولیت مدنی ناظر بر خسارات هسته‌ای به عنوان یک چالش مهم در نیمه قرن بیستم میلادی مطمح‌نظر تابعان جامعه جهانی قرار گرفت. (Pelzer, 1999, p.332) در این مسیر و به موازات وضع اسناد بین‌المللی، بیشتر کشورهای صاحب فناوری هسته‌ای نیز به ترسیم رژیم حقوقی ناظر بر مسئولیت مدنی هسته‌ای اهتمام نمودند؛ البته پاره‌ای از کشورها با مطمح‌نظر قراردادن نظامات موجود در کنوانسیون‌های بین‌المللی ناظر بر مسئولیت هسته‌ای یعنی اسناد پاریس ۱۹۶۰ و وین ۱۹۶۳ به تعریف رژیم مسئولیت هسته‌ای پرداخته و پاره‌ای دیگر چون کانادا بدون آن‌که کنوانسیون‌های یادشده را مورد پذیرش قرار دهند به تبیین نظام مسئولیت هسته‌ای مبادرت نمودند.

کانادا که از سال ۱۹۴۲ شروع به بهره‌برداری از فناوری هسته‌ای نمود، (IBP, 2015, p.56) هرچند دیر ولی بالاخره در سال ۱۹۷۰ به تدوین قانون مسئولیت هسته‌ای پرداخت؛ مقررّه مذکور که در سال ۱۹۷۶ به منصفه اجرا درآمد با گذر زمان و شیوع بهره‌برداری از فناوری هسته‌ای در حوزه‌های گوناگون و به دنبال آن فزونی تأسیسات هسته‌ای، متقارن با مقتضیات روز تلقی نمی‌گشت. با این وجود و اگرچه متعاقب بر وقوع حادثه چرنوبیل و طی سال ۱۹۹۷، جامعه بین‌الملل با وضع پروتکل اصلاحی کنوانسیون وین به همراه کنوانسیون جبران خسارت تکمیلی نسبت به جبران خسارت هسته‌ای، تحولات شگرفی را در رژیم بین‌المللی مسئولیت هسته‌ای ایجاد نمودند (Schwartz, 2006, P.37) ولی مسئولان و سیاستگذاران تقنینی کانادا